

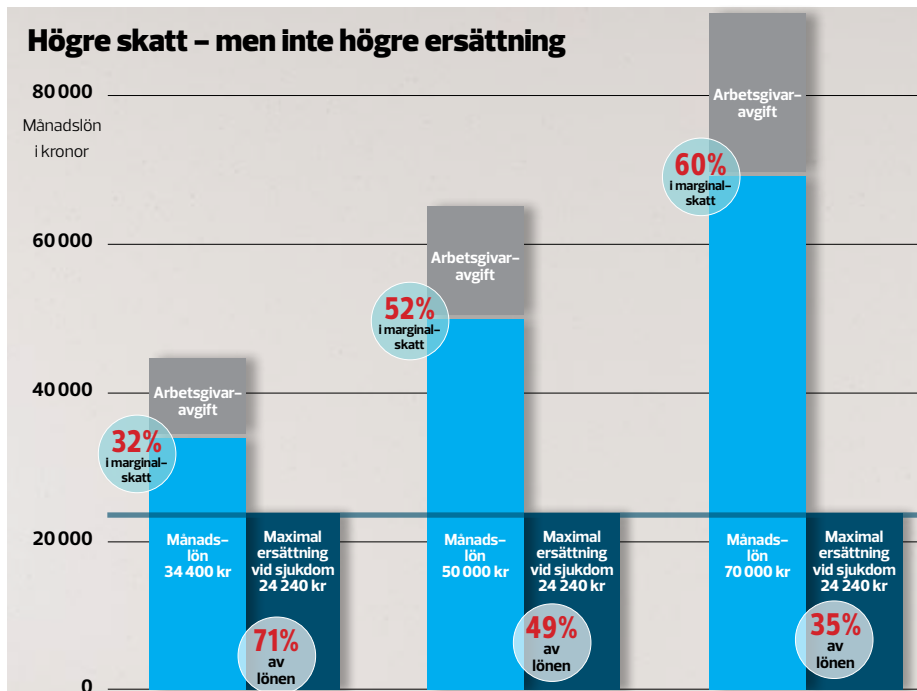
Sofias skatter: Del 8

Sofia Linder, Skattebetalarnas chefekonom, guidar dig rätt i skattedjungeln.

1. VAD?

→ **DE SOCIALA AVGIFTERNA** är relativt osynliga och otydliga för oss medborgare. Få har en djupare kunskap om varför, hur mycket och till vad sociala avgifter betalas in. Det beror till stor del på att arbetsgivaren betalar in avgifterna från vårt totala löneutrymme. Kopplingen är dessutom svag mellan avgifterna och förmånerna, i exempelvis föräldra- och sjukförsäkringen.

DUBBEL PROGRESSIVITET MED SOCIALA AVGIFTER

Det innebär att en betydande andel av de sociala avgifterna i praktiken är ren inkomstskatt. För inkomster över de olika ersättningsnärns maxbelopp, de så kallade inkomst- eller förmånstaken (och under förmånsgolven) är arbetsgivaravgiften 100 procent skatt. Mellan golv och tak beräknas skatteandelen uppgå till cirka 40 procent (SNS Konjunkturrådet 2013). Därtill beskattas förmånerna vid utbetalning vilket ytterligare höjer skatteinslaget.

De sociala avgifterna består av den lagstadgade arbetsgivaravgiften, som i normalfallet uppgår till 31,42 procent, och

läggs på den anställdes lön. Utöver den finns också avtalade sociala avgifter som arbetsmarknadens parter kommit överens om och som varierar beroende på avtal och inkomst. Arbetsgivaravgiften består av sju olika delavgifter. Sex av dem är kopplade till socialförsäkringar som föräldraförsäkringen och ålderspensionen. Den sjunde delavgiften, den allmänna löneavgiften som uppgår till nära en tredjedel av arbetsgivaravgiften, är i realiteten en vanlig skatt då den inte är kopplad till något försäkringssystem. Totalt motsvarar de indirekta skatterna på arbete en dryg fjärdedel av de totala skatteintäkterna.

2.

HUR?

→ **DE OLIKA ERSÄTTNINGARNA** inom socialförsäkringen har förmånstak med en maximal ersättning upp till de olika inkomsttaken på i regel 80 procent. Vid månadsinkomster över dessa tak betalar man full arbetsgivaravgift medan ersättningen ligger kvar på en konstant nivå. På månadsinkomster över 39 063 kronor, den högsta pensionsgrundande inkomsten, är hela arbetsgivaravgiften att betrakta som skatt. I sjukförsäkringen infaller taket vid en månadslön på 30 300 kronor (8 prisbasbelopp), och det är arbetsgivaren som står för kostnaden vid kortare sjukfrånvaro. I föräldraförsäkringen är taket för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning på tio respektive 7,5 prisbasbelopp*. Arbetslöshetsförsäkringen, som ligger utanför arbetsgivaravgiften (medlemskap i a-kassa), räknas som en del av socialförsäkringen och har ett tak vid 25 025 kronor per månad. Några av avgifterna är delvis skatt då de endast ger förmåner till den del av befolkningen som berörs, som exempelvis föräldraförsäkringsavgiften.

*Prisbasbeloppet 2018 = 45 500 kronor.

3.

VARFÖR?

→ **DE SOCIALA AVGIFTERNA** finansierar socialförsäkringarna som består av ett flertal separata system. Dessa omfattar olika trygghetssystem i samhället vilka har någon form av försäkringsmässighet som utgångspunkt. De syftar till att ge ekonomisk trygghet när man inte kan arbeta, till exempel vid sjukdom, ålderdom eller arbetslöshet. I socialförsäkringarna ingår även skattefinansierade förmåner som barnbidrag, bostadsbidrag, underhållsstöd. Inom socialförsäkringssystemet sker även en omfördelning mellan olika grupper genom klassisk fördelningspolitik.

De sociala avgifterna är ett mindre synligt sätt att beskatta arbetstagarna.

4. EFFEKT/PROBLEM

→ **VID SIDAN OM** de höga marginalskattegraderna i inkomstbeskattningen ger de sociala avgifterna en dubbel progressivitet. Samtidigt som du i takt med ökad lön betalar en allt större del av din inkomst i skatt så får du en mindre andel tillbaka när du blir sjuk eller föräldraledig. En principiellt viktig fråga när det gäller offentlig finansiering är i vilken grad de olika avgifterna är en avgift eller en skatt. För att räkna som avgift ska det finnas direkt samband mellan inbetalningens storlek och förmånens, om det saknas är det en skatt. De sociala avgifterna och nivån på förmånerna påverkar tillsammans med marginalsikten hur mycket arbete lönar sig på marginalen, dvs den effektiva marginalsattesatsen.

De sociala avgifterna är ett mindre synligt sätt att beskatta arbetstagarna. Den svaga kunskapen om dess storlek och hur de fungerar i praktiken skapar tillsammans med den höga skatteandelen trovärdighetsproblem och ökar risken att socialförsäkringarna inte uppfattas som försäkringsmässiga. Det finns starka effektivitets- och legitimitetsskäl för att beskattning ska vara synlig och tydlig. Det är också då, med vetskap om skatternas faktiska omfattning, som medborgare kan bilda sig en uppfattning om i vilken utsträckning skatterna skapar ett värde som motsvarar kostnaden. Ett första viktigt steg är att synliggöra arbetsgivaravgiftens storlek på alla lönebesked och i deklARATIONEN.

DILEMMA: Under en längre period har reallönerna ökat snabbare än prisbasbeloppet. Detta har ökat arbetsgivaravgiftens skatteinslag med allt fler som tjänar över förmånstaken. Samtidigt är det viktigt att nivåerna inte är allt för generösa så att incitamenten att arbeta inte påverkas negativt.